***Ruling* mogħti mill-Ispeaker Anġlu Farrugia fis-Seduta 344 tas-16 ta' Ġunju 2020 dwar talba tal-Kap tal-Oppożizzjoni għall-aġġornament tal-Kamra taħt l-Ordni Permanenti 13**

Is-Sedja kkonsidrat it-talba tal-Kap tal-Oppożizzjoni, l-Onor. Adrian Delia, sabiex il-Kamra tissospendi x-xogħol tagħha skont l-Ordni Permanenti 13 ħalli tiddiskuti l-materja msemmija fid-dikjarazzjoni ppreżentata mill-Onorevoli Membru.

> "Billi l-Ordni Permanenti 13 jipprovdi li Membru fil-bidu tax-xogħol tal-Kamra jista' jitlob il-permess li jressaq l-aġġornament tal-Kamra sabiex tiġi diskussa ħaġa definita ta' importanza pubblika u urġenti, u wara huwa jsemmi l-ħaġa u jagħti lill-Ispeaker dikjarazzjoni miktuba dwar is-suġġett biex ikun diskuss;
>
> U billi lbieraħ it-Tnejn 15 ta' Ġunju 2020 u fis-seduta ta' qabel tal-Qorti tal-Maġistrati bħala qorti istruttorja matul il-kumpilazzjoni ta' Yorgen Fenech li jinsab akkużat bl-assassinju tal-ġurnalista Daphne Camana Galizia, xhieda stqarrew u spjegaw bil-ġurament tagħhom l-involviment u l-indħil tal-eks-Kummissarju tal-Pulizija fl-investigazzjoni dwar l-assassinju tal-ġurnalista Daphne Caruana Galizia fosthom illi minn wara dahar it-tim investigattiv avviċina, tkellem, kixef u għadda informazzjoni sigrieta ma' persuna viċin tas-sensar tal-assassinju, Melvin Theuma, liema sensar ingħata l-maħfra mill-Gvern bil-kondizzjoni li jixhed dak kollu li jaf dwar l-assassinju ta' Daphne Caruana Galizia;
>
> U billi lbieraħ it-Tnejn 15 ta' Ġunju 2020, wara l-imsemmija xhieda l-Maġistrat Rachel Montebello ordnat lill-Aġent Kummissarju tal-Pulizija jinvestiga lill-eks-Kummissarju tal-Pulizija Lawrence Cutajar;
>
> U billi minnufih wara r-riżenja ta' Lawrence Cutajar minn Kummissarju tal-Pulizija nhar is-17 ta' Jannar 2020 il-Prim Ministru l-Onor. Robert Abela rringrazzja lil Lawrence Cutajar tal-ħidma tajba li fil-fehma tiegħu wettaq Lawrence Cutajar matul iż-żmien li huwa dam fil-kariga ta' Kummissarju tal-Pulizija kif ukoll faħħru u rringrazzjah tas-sens ta' rġulija tiegħu;
>
> U billi dakinhar tar-riżenja tiegħu minn Kummissarju tal-Pulizija u ċjoè nhar is-17 ta' Jannar 2020, Lawrence Cutajar ġie maħtur mill-Ministru għall-Intern, is-Sigurtà Nazzjonali u l-Infurzar tal-Liġi l-Onor. Byron Camilleri bħala konsulent tiegħu;
>
> U billi m'hemmx dubju li bl-aġir tiegħu l-eks-Kummissarju tal-Pulizija Lawrence Cutajar naqas mid-dmirijiet tiegħu u tradixxa l-ġurarnent tal-ħatra tiegħu li jkun tassew fidili u leali lejn il-poplu u r-Repubblika ta' Malta u l-Kostituzzjoni tagħha;
>
> U billi din il-Kamra għandha tiddiskuti l-istat prekarju li jinsab fih il-Korp tal-Pulizija u r-responsabbilità politika li għandha tingarr mill-Prim Ministru l-Onor. Robert Abela u mill-Ministru għall-Intern, is-Sigurtà Nazzjonali u l-Infurzar tal-Liġi, l-Onor. Byron Camilleri dwar l-aġir ta' Lawrence Cutajar li huma għoġobhom jirringrazzjawh, ifaħħruħ u jafdawh bħala konsulent:

Għaldaqstant Sur President, u fid-dawl ta' dan kollu, qed nipproponi l-aġġornament tal-Kamra biex tiddiskuti din il-materja definita, ta' importanza pubblika u nazzjonali u urġenti."

Fil-kunsiderazzjoni tagħha s-Sedja rat ukoll l-interventi li għamlu l-istess Kap tal-Oppożizzjoni, l-Onor. Glenn Bedingfield u l-Onor. Prim Ministru dwar din it-talba.

Is-Sedja tirrileva li kull meta ġiet trattata talba taħt dan l-Ordni Permanenti, dejjem rat jekk tali talba tissodisfax tliet rekwiżiti u ċjoè jekk il-materja hijiex materja definita, ta' importanza pubblika u urġenti.

Filwaqt li tagħraf, kif diġà ngħad fil-Kamra li l-materja hija definita u bla dubju ta' importanza pubblika, jeħtieġ li s-Sedja tkun sodisfatta dwar il-kweżit tal-urġenza. Irid jiġi nnotat mill-ewwel li l-element tal-urġenza huwa fundamentali għall-konsiderazzjoni tas-Sedja sabiex tasal għal deċiżjoni dwar jekk għandhiex tilqa' din it-talba li qed issirilha taħt l-Ordni Permanenti 13. Kif diġà dikjarat minn din is-Sedja u minn diversi Speakers, meta tiġi biex tikkonsidra dan l-element ta' urġenza, hija mhux biss tara jekk il-materja nnifisha hijiex urġenti iżda wkoll jekk din tkunx tant mgħaġġla li l-Kamra jkollha tissospendi x-xogħol tagħha sabiex tiddibatti tali materja għaliex inkella jkun tard wisq jekk id-dibattitu jsir fi stadju ulterjuri.

F'dan il-każ partikolari qed nitkellmu fuq l-ex Kummissarju tal-Pulizija li l-qorti tal-magistrati bhala qorti istruttorja lbieraħ stess ordnat investigazzjoni fuq il-persuna msemmija. Hawnhekk is-Sedja tirrileva li jekk id-dibattitu jitħalla jsir f'dan l-istadju, m'għandha l-ebda garanzija li tista' tikkontrolla d-diskussjoni b'tali mod li ma tippreġudikax l-istess investigazzjoni u d-drittijiet tal-persuni kkonċernati fi proċess ġudizzjarju, dan kif ġie deċiż f'diversi sentenzi tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u fil-Qrati Maltin (Sede Kostituzzjonali).

Is-Sedja tħoss li għandha tikkwota minn deċiżjoni tal-Ispeaker Louis Galea mogħtija fis-Seduta 35 tad-29 ta' Settembru 2008 dwar materja li dwarha kienu għadhom għaddejjin investigazzjonijiet mill-pulizija:

> "Fil-każ li l-Kamra għandha quddiemha hemm materja li dwarha l-pulizija għadha qed tinvestiga skont il-liġi. Fi kliem il-Kap tal-Oppożizzjoni, hemm "suspett serju ta' reat kriminali". Is-Sedja, filwaqt li tikkondividi t-tħassib tal-Kap tal-Oppożizzjoni, tqisu prematur li tissospendi x-xogħol tas-seduta tal-lum biex tgħaddi għal diskussjoni fuq materja li dwarha jeħtieġ informazzjoni attendibbli li tista' tirriżulta aħjar mill-konklużjoni tal-investigazzjoni tal-pulizija."

Din l-istess pożizzjoni s-Sedja preżenti ħaditha fir-*rulings* li tat fis-Seduti 282 u 283 tas-sena li għaddiet, fejn żiedet illi:

> "Il-parir legali li għandha s-Sedja huwa li jekk tħalli d-diskussjoni fuq materja li hija sotto investigazzjoni u *sub judice*, tkun fil-fatt qed tagħti lok hija stess sabiex tinħoloq kriżi kostituzzjonali u istituzzjonali għaliex tkun qed tfixkel u tippreġudika l-andament ħieles tal-istess istituzzjonijiet, nirrepeti, *stante* li l-investigazzjoni għadha f'mument kritiku tant li

mill-istess *ruling* tas-Sedja tal-bieraħ seħħew żviluppi importanti, u li kieku tħalla jsir id-dibattitu tal-bieraħ dan seta' faċilment jikkawża preġudizzju kemm fl-investigazzjoni, fil-proċess ġudizzjarju inkwerenti u wkoll fid-drittijiet preżenti u futuri tas-suspettati li sussegwentement jistgħu jiġu akkużati. Nirrepeti li dan kien il-bażi tal-argumentazzjoni ta' Speakers ta' qabli inkluż l-Ispeaker Louis Galea diġa kkwotat il-bieraħ."

Filwaqt li s-Sedja tikkondividi l-preokkupazzjoni espressa mill-Kap tal-Oppożizzjoni fl-ispjega tad-dikjarazzjoni li ssottometta llum stess *ai fini* tal-Ordni Permanenti 13, hija ttenni li hija tassattivament marbuta proċeduralment bl-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra u kif dawn ġew applikati b'mod kostanti u regolari minn Speakers oħra qabli, u għaldaqstant it-talba hija miċħuda.

Ir-*ruling* huwa deċiż.